

A dél-alföldi katolikus zsinatok

A zsinatokról általában

1959 óta a katolikus egyháznak egyik leggyakrabban említett témája a zsinat volt. Ugyanis ekkor jelentette be XXIII. János pápa, hogy „egyetemes ökumenikus zsinatot” kíván egybehívni. Ez a pápa által összehívott püspöki tanácskozás Rómában, 1962-1965 között folyt le, és II. Vatikáni Zsinat néven tartja ezt nyilván az egyház- és a világtörténet. Annak ellenére, hogy az egyházjog féltékenyen vigyáz arra, hogy a pápa hatalma az egyetemes zsinatokon ennek minden részletére kiterjedjen, az összehívástól kezdve a zsinati határozatok megerősítéséig (CIC 341. kánon), a II. Vatikáni Zsinaton részt vevő mintegy 2500 püspök bebizonyította, hogy a katolikus egyházban a szabad véleménynyilvánításnak és a döntések szabad meghozatalának is helye van. A jelenlévő püspökök nagy részét világhírű teológus-hit tudós tanácsadók támogatták abban, hogy a tárgyalások során olyan szövegek szülessenek meg, amelyek a katolikus egyházat – a pápa szavai szerint – „ad intra” (belsőleg) és „ad extra” (külsőleg) meg tudják újítani. Az elnöklő két pápa, XXIII. János és utóda, VI. Pál, lehetővé tették, hogy a tárgyalások a teljes szabadság légkörében történjenek: voltak olyan dokumentumok, amelyeket három-négy alkalommal is újratárgyaltak, amíg azt a résztvevők döntő többsége el nem fogadta és a pápával együtt aláírásával nem hitelesítette. Ez alól csak a családtervezés és a papi nőtlenség (a cölibátus) kivétel, ezek témája nem fogalmazódott meg végleges formájában és nem került szavazásra, mert VI. Pál pápa levetette a zsinat napirendjéről. (E kettő a mai napig „tabu téma”, szabad megtárgyalása az egyházi összejövetelek és médiumok minden fokozatában szigorúan tilos).

A püspöki szinódus

A II. Vatikáni Zsinaton arról döntöttek, hogy a katolikus egyházban legyen a püspököknek olyan testülete, amely a világegyház problémáiról tárgyal, ha nem is olyan ünnepélyes formában, mint az ökumenikus, egyetemes zsinatokon. A pápa már

1965-ben „püspöki szinódus” néven megalapította ezt a testületet mint a világ különböző vidékeiről kiválasztott püspökök tanácskozó testületét. A püspöki szinódus illetékessége a pápának való tanácsadásra korlátozódik. A pápa joga a püspöki szinódust összehívni, bezárni, témáit előre előkészíteni, a gyűléseken személyesen vagy megbízottja útján elnökölni, - s ez a centralizmus olyan erős, hogy napjainkig egyetlen olyan püspöki szinódus sem volt, amelynek szellemisége, munkamódszere a II. Vatikáni Zsinathoz lenne hasonlítható. A püspöki szinódus teljes ülései mellett az egyházjog lehetővé teszi részleges püspöki gyűlések megtartását is (CIC 345) egy vagy több régiót érintő ügyek megtárgyalására. Amióta azonban a német és a holland részleges püspöki szinóduson az ún. „tabu témák” is terítékre kerültek, a katolikus egyház központi, vatikáni szervei éberen ügyelnek arra, hogy a német és a holland részleges zsinatok „botrányos” tanácskozásai ne ismétlődjenek meg más régiók (Afrika, Dél-Amerika) stb. püspöki szinódusain.

Egyházmegyei szinódus

A zsinatok harmadik formája az ún. egyházmegyei szinódus (CIC. 460-466. kánon). Ezt az összejövetelt nem is nevezhetjük tulajdonképpen zsinatnak, mert tagjai nem püspökök, hanem egy-egy egyházmegye papjai és laikusai (az egyházjog „világi Krisztus-hívóknak” nevezi őket). Ezeket az egyházmegye püspöke hívja össze tanácskozásra, hogy az egész egyházmegyét érintő kérdésekben a megyéspüspöknek segítséget nyújtsanak. Ahogyan a pápa az egyetemes egyház ügyeiben abszolút felügyeleti joggal bír, ugyanilyen joga van a megyéspüspöknek az egyházmegye kérdéseiben. A megyéspüspöknek lelkiismereti ügye szem előtt tartani az egyház tanítását, a pápai és a vatikáni hivatalos direktívákat, s ezek megtartására külön eskü is kötelezi. Ezek miatt olyan nagy a püspök irányában megmutatkozó szentszéki bizalom, hogy az egyházmegyei zsinat határozatait nem is köteles közölni a Szentszékkal.

Közös múltból fakadó közös jelen

Kérdezhetjük, hogy az ARACS olvasóinak miért éppen a Kalocsa-Kecskeméti, a Szeged-Csanádi, és a Szabadkai egyházmegyék zsinatainak a tükrében mutatjuk be a Délvidéken élő katolikusok vallási helyzetét? A válasz egyszerű: a három dél-alföldi egyházmegye lakóinak szinte azonos nemcsak a múltja, de a jelene is. A három egyházmegye népe ezer éven át, egészen a 20. század húszas éveit, a trianoni békediktátumig, Magyarország történetét élte meg: a honfoglalástól Mohácsig, a 150 éves török hódoltságtól a 18. századi telepítéseken keresztül a helyzet stabilizálódását jelentő 19. századtól a 20. század kezdetéig. Az 1920-1940-ig terjedő évek nem törték meg jelentősen a három egyházmegye lakóinak gazdasági, társadalmi és vallási életének kontinuitását. A II. világháborút követő igen szomorú kommunista-ateista korszak 50 esztendeje (1945–1990) pedig, ha más országhatárok között is, de azonos életformát és problémákat kényszerített a három egyházmegye lakosságára. Ezen nem változtatott a Vatikán az a döntése sem, hogy 60-70 év után elfogadja a két világháború után kialakult országhatár-módosításokat. Ennek értelmében, 1968-ban Bácskát elszakította Kalocsától, és hallgatólagosan megszüntetve a Kalocsa-Bácsi főegyházmegyét, létrehozta „Szabadkai püspökség” néven a Jugoszláviához kerülő Bácska területén az új egyházmegyét. A magára maradt, Bácskától megfosztott kalocsai érsekség területét kiterjesztette a jelenlegi Bács-Kiskun vármegye egész területére, és így létrehozta a Kalocsa-Kecskeméti érsekséget. Az ősi Csanádi egyházmegyét három részre szakította: a Romániához csatolt részen a Temesvári, a Magyarországon maradt részen a Szeged-Csanádi, a Jugoszláviához csatolt részen pedig a Zrenjanini-Nagybecskereki egyházmegyét hozta létre.

Az ezer éve egy területen élő, azonos vallási hagyományokban nevelődő és élő három egyházmegye szinte egyidőben tartotta zsinati (szinodális) összejöveteleit. A sort Szeged-Csanád nyitotta meg 1991–1995 között, Gyulay Endre megyéspüspök elnökletével, ezt követte Kalocsa-Kecskemét 1995–2000 között, Dankó László, majd Bábel Balázs érsekek irányításával, majd Szabadka zárta a sort az 1996–2006 közötti egyházmegyei zsinatával, Pénzes János megyéspüspök elnöklésével. A közös múlt és a közös jelen után kialakuló új helyzetben a három dél-alföldi zsinatnak egyaránt figyelembe kellett vennie a II. Vatikáni Zsinatnak és az utána egyre-másra megjelenő szentszéki direktíváknak az útmutatásait. Az adott keretek között egyéb és jobb javaslatokat és rendelkezéseket szinte nem is hozhatott egyik egyházmegyei zsinat sem. A soron következő ismertetések és

elemzések igyekeznek megmutatni, hogy a három dél-alföldi egyházmegye zsinata milyennek látta jelen helyzetét, és milyen javaslatokat és rendelkezéseket ajánlott a hit és erkölcs megújítására, amit világszerte a katolikus egyház az „új evangelizáció” feladatának fogalmaz meg.

Ami közös a három egyházmegye zsinataiban

Lényegében mind a három egyházmegyei zsinat azonos három témakört választott megtárgyalandó feladatnak. Ezek az egyház papi, tanítói és pásztori küldetésével függnek össze. Lényegében azonos volt mindhárom egyházmegye zsinatának a munkamódszere is. A zsinatot a megyéspüspök körlevele hirdette meg. Azonnal meg is alakultak az egyes témákat feldolgozó munkacsoportok, amelyekben a lehetőség szerint papok és világiak fele-fele arányban vettek részt, de arra is lehetőség nyílt, hogy az egyházmegye hívei, akár egyénileg, akár pedig közös, egyházközségi vagy civil szervezeteken keresztül szóljanak a témákhoz. Ezek feldolgozása éveken keresztül tartott: az elkészült javaslatokat a megyéspüspök nézte át, visszaküldte az egyes szekciókba, ott ismét hozzászólhattak, alakíthatták. Visszakerült a püspökhöz, aki ismét átvizsgálta az anyagot, és amikor megállapította, hogy benne az egyház tanításával és törvényeivel ellenkezőt nem talált, a dokumentummal egyetértve, azt aláírásával megerősítette, és hivatalosan kihirdette.

A középkortól napjainkig a katolikus egyház a hívek szentségi életét központi fontosságúnak tartotta. A protestáns hitújítók ezért a katolikus egyházat a „Sákramentumok” egyházának nevezik, önmagukat pedig, mivel ők a Bibliában megjelenő Isten igéjének a hirdetését tették első helyre, az „Ige” egyházának nevezik a mai napig.

A katolikus lelkészek legfőbb gondja ma is a szentségek hatékonyabbá tételére helyeződik. A szeged-csanádi zsinat könyve 60 oldalt szán a hét szentség szerepére a hívek életében, míg az összes többi témával 90 oldalon foglalkozik. A kalocsa-kecskeméti zsinaton ez az arány 100 oldal a 62 oldallal szemben, míg a szabadkai zsinaton 61 oldal a 34 oldallal szemben. A szentségekhez kapcsolódó helyzetleírásokban a zsinaton részt vevők kivétel nélkül igen kritikusan elemzik a hívek szentségi életét. Kendőzés nélkül megvallják, hogy a hívek többsége megfizethető vagy ingyenes szolgáltatásnak tekinti a szentségek föl vételét.

A hét szentség felsorolásának sorrendjében foglaljuk össze annak lényegét, ami a szentségekről szóló elemzésekben közös mind a három zsinat anyagában.

1. A KERESZTSÉG. Századokon át elképzelhetetlen volt, hogy a csecsemőt születése után mielőbb ne kereszteljék meg, napjainkban viszont ez már nem sürgős feladat, és ha igénylik is a gyermek megkeresztelését, ezt a szülők többsége nem meggyőződésből, hanem szokásból teszi. Ennek fő okát az elmúlt 40 év ateista, vallástalan légkörére vezetik vissza a zsinatok résztvevői.

2. A BÉRMÁLÁS. Ennél a szentségnél, a zsinatok szerint, két sajnálatos jelenség tapasztalható. Az első, hogy nemcsak a megkereszteltnek, de az elsőáldozóknak is csak a töredéke jut el a bérmálás fölvételéig. A másik, elég gyakran ismétlődő jelenség, hogy a szülők azt szeretnék, hogy gyermekük minél előbb megbérmálkozzon. Ezután a gyermekek legnagyobb része elmarad nemcsak a hittantól, hanem a misén való részvételtől is, „kibérmálkozik”- ahogyan rezignáltan megállapítják. A bérmálás, legtöbbször, a házasságkötésig az utolsó találkozás az Egyházzal.

3. Az OLTÁRISZENTSÉG. Sokan csak azért jönnek vasár- és ünnepnapokon a misére, hogy az egyház parancsának eleget tegyenek, és ha magukhoz veszik is az oltáriszentséget, vagyis megáldoznak, azt csak szokásból vagy kényszerűségből teszik. Igen sok hívő arra panaszkodik, hogy kénytelen félórás, vagy még annál is hosszabb prédikációt végighallgatni, és ezért a mise, azaz az oltáriszentség (eucharisztia) ünneplése sablonossá és unalmassá válik a számukra.

4. A BŰNBÁNAT SZENTSÉGE. A hívekből szinte teljesen kiveszett a bűntudat, igen gyakran gyónás nélkül áldoznak, még akkor is, ha súlyos bűn terheli az életüket. Azt is megállapítják, hogy sokan éveken át elmaradnak a gyónástól, akkor jönnek gyónni, ha az valami oknál fogva kötelező a számukra.

5. A BETEGEK KENETE (régiben: az utolsó kenet). Ezzel kapcsolatban megállapítják, hogy a hívek többségénél még ma is babonás félelem és idegenkedés uralkodik e szentség fölvételével kapcsolatban. Emiatt a Halottak anyakönyvében a „szentséggel ellátottság” rovatában több a „nem” megjegyzés, mint az „igen”.

6. AZ EGYHÁZI REND. A papsággal kapcsolatos helyzetkép vázolója a szentségek témakörében a leg részletesebb. Ebbe a témakörbe a papok és a diakónusok tartoznak. Az egyházi életnek a válságáról szólva a zsinatok résztvevői a papság válságát tartják a legsúlyosabbnak. A papok kevesen vannak; az utánpótlás kevés, többen elhagyják a papi hivatást, az átlagéletkor nagyon magas, fizikailag és lelkileg túlterheltek, magányosak.

E jelenségek elsődleges okaként az elmúlt 40 esztendő kommunista-ateista korszakát jelölik meg, amely a papságot a társadalom peremére szorította. A papok számának mind nagyobb csökkenése - a ka-

locsa-kecskeméti zsinat prognózisa szerint „2008-ra éri el a mélypontot, ekkorra az aktív lelkipásztorkodó papság száma nagyjából megfelelődik, nem haladja meg a Kalocsa-Kecskeméti egyházmegye területén az 50 főt”. A stratégia átgondolásakor a Zsinati könyv egy térképen mutatja be, hogy a zsinat résztvevői által konstruált körzetekben hány aktív pap fog működni. Példaként a Szabadkával közvetlenül szomszédos három körzet prognózisát mutatjuk be:

1. A bácsalmási körzethez tartozó hat településen (Bácsalmás, Kunbaja, Csikéria, Bácsszőlős, Tataháza, Mátételke) két aktív pap lesz.

2. A mélykúti körzethez tartozó 4 településre (Mélykút, Tompa, Kelebia, Kisszállás) egy pap jut.

3. A katymári körzethez tartozó 4 községre (Katymár, Madaras, Bácsborsod, Bácsbokod) ugyancsak egy pap jut majd.

Szeged-Csanádnak nincs Kalocsa-Kecskemét-hez hasonló kimutatása, de közöl két statisztikát, amely a papság számát illetően lesújtó képet mutat. Eszerint 71 lelkipásztor hiányzik, a meglévők életkora pedig így oszlik meg:

80 év fölötti: 3,

70-80 év közötti: 10,

60-70 év közötti: 26,

50-60 év közötti: 19,

40-50 év közötti: 18,

30-40 év közötti: 15,

30 év alatti 4 papja van a Szeged-Csanádi egyházmegyének.

A kalocsai és a szegedi zsinattal szemben a szabadkai zsinat örömmel állapítja meg, hogy „egyházmegyénkről nem mondható, hogy válságban van”, és nem nézi oly pesszimistán a paphiány kérdését sem. Összesen ugyanis csak 24 pap hiányzik a lelkipásztorkodásból. A papok életkor szerinti megoszlása is kedvezőbb, mint a másik két egyházmegye papságáé.

A fenti statisztikai kimutatáshoz hasonlóan:

80 év fölötti: 3,

70-80 év közötti: 6,

60-70 év közötti: 36,

40-50 év közötti: 19,

30-40 év közötti: 11,

30 év alatti: 9 pap.

A papi utánpótlás kérdése

Hogy milyen súlyosan nehezedik mindhárom dél-alföldi egyházmegyére a papi utánpótlás kérdése, kitűnik abból is, hogy mindhárman külön fejezetet

szánnak a papnevelésnek, vagy ahogyan nevezik, a hivatásgondozásnak. Szabadka a papi utánpótlást illetően sem panaszkodik, hisz Kalocsa-Kecskemét 11 papnövendékével szemben Szabadkának 29 kispapja nevelkedik Európa különböző egyetemlein és főiskoláin. Szeged-Csanád helyzete oly súlyos lehet, hogy akarva-akaratlanul még kispapjainak a számát sem közli.

A kérdés jövőjéről szólva mindhárom egyházmegye egyaránt megemlíti, hogy rendkívül alacsony a papságra jelentkezők száma. A fiatalokat ugyanis nem vonzza a magányos, túlterhelt, öröm nélküli pap életformája, félnek önmaguk végleges elkötelezésétől, hasonlóan a házasságot választani akaró társaikhoz. A „hivatásukat elhagyó” papok számáról egyedül Szabadka közli, hogy „tízévenként egy” ilyen papja van, s ebben a jelentős megállapításban világviszonylatban is egyedülálló lehet a szabadkai egyházmegye!

Segít-e a diakonátus intézménye?

A diakonátus az egyházi rend, a klérus első fokozata. Évszázadokon keresztül úgy tekintettek rá, mint a papsághoz vezető lépcsőre - napjainkban a II. Vatikáni Zsinat vezette be újra az állandó diakonátusnak mint tartós életformának az intézményét. A diakonátus aktivizálódásának a nagy lendülete után a hivatalos római rendelkezés napjainkban már nem szorgalmazza a diakonátus intézményét. Ennek megfelelően a szegedi zsinaton még csak meg sem említik, még a „lelkipásztori kisegítők” sorában sem. A kalocsai és a szabadkai zsinat azonban, hivatkozva az ősi hagyományra és napjaink paphiányára, ami miatt mind több plébánia marad pap nélkül, egész fejezetet szán a diakonátusnak, úgyis mint a házas férfiaknak szentségi rendben szolgáló, cölibátusra nem kötelezett szolgálóinak. A diakónus, az egyház tanítása szerint, elsődlegesen a szeretetszolgálatban (karitás) tevékenykedik, de emellett prédikál, esket, temet, hitoktat, igeliturgiát vezet, intézi egy-egy plébánia gazdasági és egyéb ügyeit. Hogy a kalocsai zsinat mennyire fontosnak tartotta a diakonátus intézményét, mutatja az a statisztikai adat is, hogy 2000-ben a 12 magyarországi egyházmegyében 44 diakónus tevékenykedett, egynegyedük a Kalocsa-Kecskeméti egyházmegyében szolgált. A kalocsai zsinat elvetette azok álláspontját, miszerint „nem kell diakónussá szentelnünk az arra alkalmas jelentkezőket sem, mert lelkipásztori tevékenységüket világiként is elláthatják”. Ugyanez a zsinat azonban elfogadja a konzervatív, a papi méltóságot féltő álláspontot: „A pap a vezető, a lelkipásztor; a diakonátus csak a jelen helyzet diktálta kényszer”. Ugyanez a szellem érezhető az

egyházjognak abban a rendelkezésében is, hogy a diakónusnak saját jövedelméből kell ellátnia magát és családját, mert az egyház nem biztosít neki olyan anyagi ellátást, ami a fölszentelt papnak kijár (ld. CIC 281. kánon).

7. A HÁZASSÁG. Mindhárom zsinatnak közös megállapítása, hogy a modern társadalom egyik legnagyobb problémája a házasság válsága. Ennek forrásai: megrendült a hagyományos családmodell; a megkötött házasságok közel fele rövid időn belül felbomlik - itt nincs nagy különbség a templomban kötött házasságok esetében sem; a szétbomlott házasságok súlyosan ártanak a társadalomnak is. Az egyházi házasságra jelentkezők nagy része híjával van nemcsak a házasság szentsége ismeretének – de a hitigazságokkal kapcsolatos ismereteknek is.

Új evangelizáció, hitoktatás

Napjainkban a világi törvényhozás, de az egyházi is, szigorúan tiltja, hogy erőszakosan terjesszék a hitet, ahogyan a népvándorlástól a fölvilágosodás koráig ez gyakorta megtörtént. A hitterjesztés modern útja az evangelizáció és a nevelés. Az új evangelizáció: a világi hívek Krisztust megvalló és tanúságtevő élete, mégpedig a családban, az iskolai oktatásban és nevelésben, a társadalomban, valamint a foglalkozások adta környezetben. Az evangelizáció fő hordozói a lelkiségi mozgalmak (mindegyik zsinat hosszan ismerteti és méltatja ezeket), a katolikus oktatási és nevelési intézmények, a vallásukat gyakorló családok, a házasságcsoportok, a rádió és a TV vallási műsorai stb. Az evangelizáció direkt formái, mint amilyenek a személyes megszólítás, a házalás és az utcai evangelizáció, idegenek a katolikus hívek számára, mert ezeket elsősorban a szektások alkalmazzák. Ettől függetlenül is a hívek többsége idegenkedik a direkt evangelizációs munkától: a hit magánüggé szűkült a leltűnt politikai rendszer utóhatásaként; az érdeklődő, jegyzi meg az egyik helyzetképet fölvezető megállapítás, „sokszor az egyháznak kiábrándító, anyagias, bürokratikus oldalával ismerkedik meg”, ezenkívül „a magukat kereszténynek vallók sem rendelkeznek a hit alapvető ismeretével és átadásának módszereivel, amelyekkel evangelizálni tudnának”.

A HITOKTATÁS a keresztény tanítás hirdetésének és az evangelizációnak egyik legfontosabb módja. Nem csoda, hogy mindhárom egyházmegye zsinata részletesen szól a hitoktatásról - a vele kapcsolatos helyzetképet a szabadkai egyházmegye zsinatkönyvében olvashatjuk a legrészletesebben, annak ellenére, hogy a zsinat idején Szerbiában, így Bácskában is, még csak ekkor szerveződött és indult be az iskolai hitoktatás. Abban mindhárom egyházmegye zsinata

egyetért, hogy a rendszerváltás nem sokat lendített a hitoktatás ügyén, bár megszüntette a vallásellenes és ateista propagandát. Ugyanis a hitoktatás az iskolákban továbbra is a helyi igazgató kénye-kedvének van kiszolgáltatva, a plébániai hitoktatásnak „nincs védett ideje, ezért igen sok jó szándékú gyerekek marad el iskolai elfoglaltsága miatt”. Ezenkívül ma is igen sok múlik a szülők hozzáállásán, a hitoktatók szakmai és pedagógiai képzettségén. Sok baj van a hittanra járók laza fegyelme miatt. Ezenfelül igen ártalmas jelenség a lelkipásztorok különböző hozzáállása is a hitoktatás ügyéhez. Kalocsa megállapítása pl., hogy „vannak áldozatos, kitartó papok, pedagógusok, hitoktatók, szülők, akik az árral, a fent említett negatív jelenségekkel szemben úsznak, és az új ember kialakításán fáradoznak”.

A középiskolások, a főiskolai és egyetemi hallgatók legfeljebb egy-két százaléka, a munkásfiataloknak pedig ezrelékben sem kifejezhető hányada sem kapcsolódik be az egyházközség életébe, nem jár az ifjúsági hittanokra, és csak kényszeredetten pótolja vallási ismereteit, amikor pl. a házasság előtt ezt megkövetelik tőle.

Az ökumenizmus

Az egységtörekvések jelenlegi állásának általános ismertetése után egyedül a kalocsa-kecskeméti zsinat ismerteti statisztikai részletességgel az egyházmegyében élő egyházi közösségeket: a reformátusokat, az evangélikusokat, a baptistákat és a pravoszláv (ortodox) keresztényeket.

A nemzetiségek

Róluk is legrészletesebben a kalocsa-kecskeméti zsinat szól. A horvátok (bunyevecok, sokacok) és a németek után külön fejezetben tárgyalja a cigányság társadalmi és lelkipásztori helyzetét. A helyzet-elemzés során a zsinat hangsúlyozza a velük szembeni teljes nyitottság fontosságát.

A karitás

Mindhárom zsinat részletesen, külön fejezetben taglalja a karitásnak, (amely „az egyház keretei között végzett szociális munkának” az elnevezése) a helyzetét és feladatait. Hangsúlyozzák, hogy a karitásnak, bármennyire is jelen kell lennie az egyházban, nem lehet olyan szerepe, hogy az úgy tűnjön fel, hogy az egyházat „mint szociális intézményt” tüntesse föl a közvélemény előtt. A Szeged-Csanádi egyházmegye zsinata külön-külön foglalkozik a szerve-

délybetegek, a fogyatékosok és más hátrányos csoportok segítésének kérdésével.

A világiak

Bár a laikus „Krisztus-hívők” a zsinati könyveknek szinte minden lapján megjelennek, mindhárom zsinat külön fejezetben meglehetősen röviden elemzi helyzetüket. A negyven évig tartó ateista nyomás és a nyomában terjedő szekularizáció hatására a közöny „ugyancsak rossz hatással volt a világi hívek és az Egyház kapcsolatára”. Ugyanakkor örömmel állapítják meg, hogy „sokan voltak akik vállalták az Egyház melletti kiállást, és ezért minden tiszteletet és elismerést megérdemelnek”. A rendszerváltás után fokozatosan emelkedik a világi hívek aktivitása, sokrétűen támogatják a lelkipásztorokat, akiknek nélkülözhetetlen a világiak támogatása. Ennek ellenére még ma is sok helyen elmarad az indokolt munkamegosztás a papok és a világi krisztushívők között, vagy legalábbis nagyon lassan alakul ki. A világegyház rendelkezései közé tartozik, hogy az egyházmegyei zsinatokon helyet és szerepet kell adni a világiaknak is. Szeged-Csanád kivételével a másik két zsinat dokumentumai név szerint is közlik a zsinaton részt vevő világiaknak a névsorát. Kalocsa-Kecskeméten a negyvenkét pap mellett 43 világi résztvevő van jelen (13 nő és 30 férfi), Szabadkán pedig 47 pap és 4 apáca mellett 26 világi tagja (4 nő és 22 férfi) volt a zsinatnak.

Anyagi ügyek

Mindhárom zsinat külön fejezetben tárgyalja az egyházmegye anyagi ügyeit. Közös megállapításuk, hogy „a pártállam idején az egyház anyagilag szinte teljesen összeomlott”. A fordulat után a két magyarországi egyházmegye sok ingatlant kapott vissza, és ez nagyban javított anyagi helyzetükön. Mindhárom egyházmegye megemlíti a nyugati alapítványok és segélyszervek folyamatos és igen jelentős anyagi segítségét, amely könnyítette a leglényegesebb anyagi ügyek megoldását- ugyanakkor egyik sem említi az állami szervek és az önkormányzatok ilyen-olyan formában történő állandó vagy ad hoc támogatását. Szólnak még a még ma is meglévő anyagi problémákról, és kritikusán megállapítják, hogy „bár az egyházi állásfoglalások igen sokszor szólnak az igazságos bérről, sőt az úgynevezett családi bérről is, de ez a gyakorlat egyházi vonalon legfőleg csak nyomokban fedezhető fel”.

Kommunikáció

A Szeged-Csanádi egyházmegye zsinata külön fejezetben, a kalocsai és a szabadkai pedig az új evan-

gelizáció fejezetében szól a tömegtájékoztató eszközök fontosságáról az egyház életében. Az erről szóló helyzetkép is igen reális: megállapítja, hogy bár megszűnt a pártállam erősen korlátozó szerepe, napjainkban mégis az a helyzet, „hogy az emberek jórésztében semmiféle érdeklődés nincs az Egyház mondanivalója iránt”. Ennek oka, nem kis részben az is, hogy a vallási kérdések készítésekor a médiában „a szakmai kérdések többnyire háttérbe szorulnak, és a vallási műsorok színvonala egyenetlen”. A szeged-csanádi zsinat mutat rá egy még ma is nemcsak meglévő, hanem még inkább erősödő jelenségre: „A tömegtájékoztató eszközökben ártalmas lehet a vallásosság direkt jelenlétének el túlzása. Az „agitációs propaganda” könnyen ellenkezőjére fordulhat, vagy ellenérzést válthat ki még jó szándékú emberekben is”.

Szerzetesek az egyházmegyében

A téma mindhárom egyházmegye zsinatán meg lett tárgyalva, ezért a helyzetelemzések sorában ezt a kérdést sem hagyhatjuk ki. A két magyarországi egyházmegyében, mint Magyarországon mindenütt, 1950-ben megvonták a szerzetesek működési engedélyét. Ezzel szemben a titói Jugoszláviában tovább élhettek a szerzetesi közösségek, legfeljebb korlátozták a tevékenységüket. A szabadkai egyházmegyében ezért a mai napig folyamatos a férfi és női szerzetesrendek élete; a kalocsa-kecskeméti és a szeged-csanádiiban csak a rendszerváltás után éledhettek föl a közösségek. Kalocsa-Kecskemét tételesen is felsorolja az egyházmegye területén működő szerzetesrendeket, címüket és telefonszámukat is megadva. A másik két egyházmegyében ez az információ hiányzik. Amíg Magyarországon a 40 éves kényszerűsünet járult hozzá elsősorban létszámuk jelentős csökkenéséhez, addig Szabadkán a nehéz külső körülmények és a Jugoszlávia területén dúló polgárháborúk ennek kiváltó okai. A szerzetesek tevékenységét mindhárom zsinat pozitíven értékeli, egyedül a szeged-csanádi zsinat említi, hogy a papok és a hívek között sokan úgy vélik, hogy a szerzetesek túlságosan a saját életüket élik és nem kapcsolódnak be eléggé a lelkipásztori munkába.

Ezzel be is fejeztük a három dél-alföldi egyházmegyei zsinat felsorolt témáiban a helyzetelemzések ismertetését. Lényegében azt mondhatjuk, hogy mindhárom egyházmegye zsinatának helyzetelemzéseit nagyon reálisnak és megrendítően őszintének tartjuk. Aki csak érdeklődik szűkebb környezetünk vallási helyzete iránt, legyen az hívő, közömbös vagy ateista, melegen ajánljuk, hogy szerezzé be az irodalomjegyzékben felsorolt és az egyházmegyék irodáiban beszerezhető zsinati könyveket, és részleteiben

is tanulmányozza át azok helyzetelemzéseit, melyeket a fentiekben vázlatosan ismertettünk.

Ami mindhárom zsinatból hiányzik

Léglényegesebb hiányérzetünk a zsinati helyzetelemzéseket követő Ajánlások és Rendelkezések című fejezetek olvasásakor keletkezett. Visszaemlékszem egykori tanáromnak a figyelmeztetésére, hogy a katolicizmussal kapcsolatban mindig tartsuk szem előtt a „nemcsak-hanem- is” vezérszavát. Számos példája közül csak néhányat említek: hitünk forrása NEM-CSAK a Szentírás, HANEM a Szentagyomány is; az Egyház tagjai NEMCSAK a szentek, HANEM a bűnösök is; életünket NEMCSAK a kegyelem, HANEM szabad akaratunk is irányítja stb., stb. Az a benyomásom ugyanis, hogy a zsinatoknak szinte minden ajánlása és rendelkezése a régi (népegyháznak mondott) hagyományok keretei és kívánalmái között mozog. Pedig „a régi szép idők” mellett, amire főleg mi idősebbek szívből jövő nosztalgiával gondolunk, a zsinatoknak reálisan, nemcsak verbálisan, figyelembe kellene vennük az „új idők” jeleit is. Mintha elfeledkeznének arról, hogy a 19. század után rengeteget változott a világ, benne az egyház is. Ennek volt tudatában XXIII. János pápa, amikor összehívta a II. Vatikáni Zsinatot (1962-1965), hogy szembenézzen az új idők új követelményeivel. Ezt a célkitűzést a Szeged-Csanádi egyházmegye főpásztora szellemesen azzal fogalmazta meg, hogy a zsinat munkájának feladatául a „megújítva-megújítani” programját tűzte ki. A hiányosságokról szólva felbátorít a II. Vatikáni Zsinatnak és az egyházi törvénykönyv (Codex Juris Canonici, Cj) 212. kánonjának a biztatása: „A világiaknak tudásuk, szakértelmük és tekintélyük alapján joguk, sőt néha kötelességük, hogy az egyház javát érintő dolgokról véleményt nyilvánítsanak a szent pásztorok előtt, és véleményüket a hit, az erkölcs és a pásztorok iránti tisztelet megtartásával, valamint a közjónak és a személy méltóságának figyelembe vételével a többi Krisztus-hívőnek tudomására hozzák.” Ezért sorjázom most mindazt, amiről azt vélem, hogy leginkább hiányzanak a három zsinat ajánlásaiból és rendelkezéseiből.

A II. Vatikáni Zsinat megújító szelleme a zsinati könyvek Teológiai alapvetés című fejezeteiben igen szegényesen jelentkezik, őszinte és mély alkalmazása még szegényesebb a Javaslatok című részben. Pedig a kalocsai érsek világosan megfogalmazta az egyházmegye zsinatának a fő célkitűzését: „Követni akarjuk az Első Apostoli Zsinat és az utolsó II. Vatikáni Zsinat szellemét, amelyben nem voltak „anatémák” (kiközösítések), pozitívan azt szeretnénk megfogalmazni, amit meg kell tennünk. Nem ímmel, ámmal...”. Ezzel szem-

ben több száz neves katolikus teológus a Rómából irányított „VISSZARENDEZŐDÉSRŐL” beszél. Ezeket név szerint is felsorolja és tevékenységüket ismerteti a jezsuita Julius Morell Radikális egyházreform c. könyvében a 168-206. oldalakon. A visszarendeződés tendenciájáról az ÖKUMENÉ folyóiratnak a 2009/2. számában a nemzetközi hírű, ugyancsak magyar Gánóczy Sándor egyetemi tanár a következőt írja: „A jelenlegi integrista törekvések a Zsinat előtti állapotok megőrzésére, sőt visszavonására irányulnak... Elleneznünk kell ezeket a törekvéseket”.

A három egyházmegyei zsinatnak a „világról” alkotott képéből nagymértékben hiányolom a II. Vatikáni Zsinatnak megnyilatkozásait a világról: „tisztelettel és szeretettel tekint ez a Zsinat az emberek nagy családjára... párbeszédet kezd vele. Az egyház Krisztus munkáját akarja követni, aki azért jött, hogy üdvösséget szerezzen, nem pedig hogy elítéljen, azért, hogy szolgáljon, nem pedig hogy neki szolgáljanak”(Gaudium et spes, 1-3). A „világ” olyannak tűnik a három zsinat szövegeiben, mint amely ellenséges, istentelen erők ideológiáját képviselné, amelyet le kell győzni, és nem szólnak arról, hogy ez a „világ” milyen értékeket hordoz a maga autonómiájában, az egyháztól és a válástól független életformájában és emberszolgáló tevékenységében. Ebben a kontextusban tűnik fel, hogy az egyházmegyék vallási helyzetében megmutatókozó negatív jelenségekért szinte kivétel nélkül első helyen mindig a közelmúlt kommunista rendszerének 40 éves hatását okolják. Kétségtelen, hogy óriási károkat okozott a vallási élet minden jelenségében a régiókban is az az „átkos” negyven esztendő. Hogy ezek a károk nemcsak a világiak, hanem a papság életében is súlyosak voltak, bizonyítják azok a főpásztorok részéről elhangzó bűnvallások és bocsánatkérések, amelyeket pl. a kalocsai érsek a Szinódust bezáró prédikációjában így fogalmazott meg: „Egyházunk, benne az egyháziak, sokszor gyöngeségből megalkuvókká lettek a diktatúra idejében, vagy bűnöket követtek el. Most, a Főegyházmegye vezetőjeként Istentől bocsánatot kérek a magam, papjaim és a hívek által elkövetett bűnökért.” Ez így igaz, és ez a szemléletmód áthatja a II. Vatikáni Zsinatnak minden dokumentumát. Önkritikusan, tabu témák nélkül szólni kell saját gyengeségeinkről és hiányosságainkról is, még akkor is, ha féltjük a „jó hívek” nyugalma és hitét a sok bocsánatkéréstől, amit csak a megboldogult II. János Pál pápa is majd száz alkalommal megismételt.

A világi „Krisztus-hívőknek” az egyházban betöltött szerepét a hatályos egyházi tanításnak megfelelően fogalmazzák meg mindhárom zsinaton. A szegedi Zsinat könyve szerint pl. „Elsősorban a világi hívek feladata az, hogy a keresztény elveket a különféle élethelyzetekben (kulturális, politikai és a gazdasági élet területén)

érvényesítsék és valóra váltsák. A különféle hatóságokkal, társadalmi és civil szervezetekkel való kapcsolattartás is főként a világi hívek munkaterülete. Szaktudásukat bocsássák önzetlenül az egyházközség rendelkezésére és lelkipásztorukat támogassák egyre sokrétűbben a számára szinte elvégezhetetlen feladatok megoldásában”. Feltűnő azonban, hogy a világi hívek ilyen irányú tevékenységén és tanúságtételén kívül mennyire kihangsúlyozzák a dokumentumok a civilek távollétét a szoros értelemben vett lelkipásztori feladatoktól. Nemcsak annyiban, hogy semmit sem végezhetnek a plébánossal való konzultáció és annak jóváhagyása nélkül (ami a legtöbb esetben helyes is), de pl. a kalocsai zsinati könyv a „családban élő teológiai és civil tudományokkal rendelkező, elhivatott világiakat” külön is figyelmezteti arra, hogy „ők nem pappótlékok, nem is pap-helyettesek”. A világi hívő még az anyagi tevékenység vonalán is, bármilyen szakértelemmel is rendelkezzen, a szakértelemmel nem rendelkező papnak a közvetlen irányítása alatt áll. Nagyon sokszor előfordul, hogy a hívő szakember, akár iparos, akár értelmiségi, ha belátja, hogy a pap nem tart igényt a véleményére, sőt még meg is sértődik a hívő őszinte megnyilatkozásán, akkor visszahúzódik, rezignált lesz.

A nők szerepének értékeléséről lelkipásztori vonalon alig szólnak a zsinati dokumentumok. Annál megdöbbentőbb ezért a szeged-csanádi zsinat ezzel kapcsolatos összefoglaló megállapítása (nem amiatt, amit mond, hanem a szöveghez csatlakozó zárójeles mondat miatt: „A nők az Egyházban kapják meg az őket megillető aktív szerepet és megbecsülést, ne érje őket hátrányos megkülönböztetés a férfakkal szemben, kapjanak szavazati és döntési jogot minden olyan területen, amit az egyházi jog nem tilt (a világi jogban elvileg nincsen ilyen terület)”. Az egyébként nagyon részletes és alapos szeged-csanádi zsinati könyv tárgymutatójában a „nők” címszó nem is szerepel. Ennél még szomorúbb azonban, hogy a „világi hívők” hat alcímre osztott részében a 49 utaló szám között nem szerepel a könyv 610. száma, ahonnan a világi hívő nőkre vonatkozó fenti idézetet vettük. Ezek után nem csodálkozhatunk azon, hogy a mélyen hívő, de önállóan gondolkodó értelmiségi nőekkel nem tud mit kezdeni a papok jó része.

A család. A zsinati könyvek igen sok helyen foglalkoznak a család problematikájával. Így pl. a kalocsai zsinati könyvnek a tárgymutatója a családdal kapcsolatban 16 címszavat tartalmaz, a szegedi pedig 15 címszóban foglalkozik a család és a családalapítás kérdéseivel, ideértve azt is, ami a házassággal kapcsolatos címszavakat illeti. A helyzetelemzések pozitívumai mellé méltán oda lehet állítani mindazt, amit a teológiai elemzés, az ajánlások és a rendelkezések megállapítanak a családról. Érezni lehet bennük, hogy

a zsinatok a családban valóban a „kis egyház” megjelenését látják, annak jelenét és jövőjét szeretettel és aggódással figyelik, és arra törekednek, hogy a lelkipásztorok mindent megtegyenek azért, hogy minél több „boldogabb családja” legyen a katolikus egyháznak. Azonban ha valahol érezni lehet a kalocsai érseknek a szinódust bezáró szentmisén tett megállapításának helyénvalóságát, akkor ez a családdal kapcsolatos kérdéseknél feltétlenül fennáll: nevezetesen hogy sűrűn szerepelnek az általános megfogalmazások, mint pl. a „meg kell tennünk”, „meg kell valósítanunk”, „létre kell hoznunk” kifejezések. Azt hiszem, hogy a szinódusok tagjai főleg a család kérdéseivel kapcsolatban arra törekedtek, itt se lehessen érezni (sem az ajánlásokban, sem a rendelkezésekben) Jézus szemrehányását a közösség tanítóival kapcsolatban: „Elviselhetetlenül nehéz terheket rónak és raknak az emberek vállára, de maguk ujjal sem hajlandók mozdítani rajta” (Mt 23, 4). Feltűnően röviden szólnak a zsinati könyvek a katolikus egyház római hatásainak és maguknak a pápáknak egyik központi megnyilatkozásáról, a családtervezésnek a kérdéséről. A kalocsai zsinat erről csak annyit mond, hogy „népszerűsíteni kell az egyház tanítását a természetes családtervezésről”, a szegedi pedig csak megemlíti a „Természetes Családtervezést Segítő Egyesület” létezését, valamint a jegyesoktatásban, a vallásukat gyakorló jegyesek számára a házasság mindennapi problémái között a „családtervezést” is. Ezek a szűkszavú egyházmegyei javaslatok és rendelkezések a tucatjával megjelenő pápai és kongregációs utasításokkal összehasonlítva igen bátor és lelkipásztorilag felelős megnyilatkozásra utalnak. A közvéleménykutatások szerint a katolikusok 90 %-a világszerte nem ért egyet azzal az egyházi előírással, hogy a „házaselet minden aktusának alkalmasnak kell lennie az emberi élet továbbadására” és nem fogadja el a fogamzásgátló eszközök használatának tilalmát sem. Csak mellesleg jegyzem meg, hogy még hatvan évvel ezelőtt is a teológiákon ezzel kapcsolatban azt tanulták a hallgatók, hogy a születésszabályozás módjával kapcsolatban a gyónók „non sunt inquietandi”- nem nyugtalanítandók!

A közvéleménykutatást említve azt látom, hogy a vallásszociológia megállapításai igen szűkösen szerepelnek a zsinati könyvekben. A kellemetlen tények statisztikákkal való dokumentálását a protestáns felekezetek nálunknál még inkább kerülik. Ezt a Bibliára hivatkozva Kéri György református lelkész így indokolja meg a Teológiai Szemlében, reflektálva Noszlopi Lászlónak a vallásszociológiáról írt tanulmányára: „Vallásszociológia? Nincs szükség rá! Minden meg van írva a Názáreti tanításában... Isten mentse meg a vallásszociológiát minden egyéb úttól!” Ezzel kap-

csolatosan, napjainkban menő katolikus álláspontot a TÁVLATOK 2008. évi 4. számának szerkesztőségi cikke fogalmaz meg. A magyar jezsuiták folyóirata egy magyar baloldali lapot idéz, amely szociológiai kutatásokra hivatkozva megállapítja, hogy „kevésbé vallásosak ma a magyarok, mint tíz évvel ezelőtt. Egyre kevesebben vannak a »nagyon vallásosak«. A TÁVLATOK szerkesztője szerint ezek „felületes kategorizálások és negatív tudósítások arról, hogy hurrá, kevesebb a templomba járó magyar, mint tíz éve! Arról kell írni, hogy növekszik az Egyház tekintélye, nőtt az egyházak értékorientáló szerepe, hogy a vallásos hívő emberek derűsebbek, kiegyensúlyozottabbak, mint a nem vallásosak!” Sajnálatos, hogy milyen messze van ez a hangnem a II. Vatikáni Zsinat hangnemétől és megállapításaitól. Elég ennek a zsinatnak a tárgymutatóját megnézni: abban a szociológiának hét, a vallásszociológiának pedig három címszava van. Ezek arról szólnak, hogy nem szabad megvetni a szociológiai fölméréseket és statisztikákat, mert ezek leírják a történelmi változásokat, a szekularizáció és a laicizálódás következtében beállt kulturális mutációkat. Emellett, természetesen és helyesen hangsúlyozzák a II. Vatikáni Zsinat tagjai, hogy a szociológusok által nem mérhető fel a hívek lelkében megélt hit mélysége. Ismételten elismerjük, hogy a három dél-alföldi zsinat helyzetelemzése valóban a „való világot” veszi szemügyre. Azt azonban nem olvasom a zsinatok okmányában, amit a II. Vatikáni Zsinat Gaudium et spes okmányának az 5. 6. és 57. cikkelyében olvashatunk: „ezek az áldásosnak nem mondható jelenségek nem szükségszerűen folynak a mai kultúrából: nem is szabad miattuk abba a kísértésbe esnünk, hogy ne ismerjük el a mai kultúra kétségtelen értékeit”. Ezek közé tartozik ma az egyéni, társadalmi és politikai problémákkal szembeni nyílt és őszinte szembenézés. A rendszerváltás után egyházi vezetőinkben mintha megmaradt volna a korabeli szocialistáknak a problémákkal és válságos helyzetekkel szembeni fölényes és kibúvó álláspontja:” nem kell erről tárgyalni- ismerjük mi a problémát, meg fogjuk oldani”. Ennek az álláspontnak a következménye az a nagyfokú titkolódzás is, amely az egyháznak mint intézménynek a belső életét jellemzi: a nyilvánosság kizárása a kényes és kritikus helyzetekben. A hívek alig látnak bele abba a világba, ami a klérust foglalkoztatja. A nyilvánosság hiánya az anyagi kérdéseknél is szembeötlő: elég egy pillantást vetni az anyagi ügyek felületes tárgyalására mindhárom egyházmegye zsinati könyvében. Az egyházmegye évi költségvetéséről (bevételek-kiadások) a hívek- de még a papság is alig kapnak tájékoztatást. A Vajdasági Pax Romana értelmiségi tagjai többek között pl. azt is javasolták, hogy „legalább a világi hívekkel kapcsolatban legyen meg a belső nyil-

vánosság a problémákat illetően, velük nyíltan kell szót érteni a pozitív és a negatív tendenciákról is”.

A KLÉRUS ÉS A PAPI UTÁNPÓTLÁS. Mint már említettük, a zsinati dokumentumok helyzetelemzéseiben talán ennél a kérdésnél szerepel legtöbbször a „válság” emlegetése. Azonban a válság okai között éppen csak megemlítik a papi cölibátusnak (a nőtlenségnek) a kérdését. A bátor elemzésnek és az ezzel kapcsolatos javaslatoknak a hiánya elsősorban azért van, mert ez a kérdés is, a mai napig az egyház „tabu témái” között szerepel, és ezzel kapcsolatban a főpásztorok engedelmességet fogadtak. Azt azonban joggal hiányoljuk, hogy a három egyházmegyei zsinat nem említi a papság életformájával kapcsolatos javaslatai között (mint amilyenek az egymás közti testvéri kapcsolat ápolása, a bensőséges imaélet gyakorlása stb.) azoknak az óvintézkedéseknek a megtartását, amiket pedig a jelenlegi egyházjog is előír, és megszegésüket kemény büntetésekkel sújtja pl. a pap és a nő együttélése és ágyassága, a homoszexualitás, a pedofília stb. (ld. CIC 1395. kánon). Amíg a II. Vatikáni Zsinat a papi szolgálattal és étellel kapcsolatban azt hangsúlyozza, hogy a pap „testvér a testvérek között”, addig a dél-magyarországi zsinatok szellemiségében végig vonul a klerikusi állapot magasabbra értékelése a laikusokkal szemben. Úgy beszélnek pl. a papok túlterheltségéről, lelki elszürküléséről, idegzeti megviseltségéről, mintha a világiakra nem nehezednének ugyanezek a keresztek. A papi és a papi utánpótlás kérdésének tárgyalásánál még egy nagy hiányérzetem van, ami egyébként hosszú évtizedek óta elevenen él bennem. Ez pedig annak a régi morális elvnek az eltűnése, amelyet a régi teológusok így fogalmaztak meg: „Gratia supponit naturam - a kegyelem ráépít a természetre”. Erre vonatkozik az a megállapításom is, hogy mind a II. Vatikáni Zsinat, mind pedig a három egyházmegyei zsinat dokumentumaiból hiányzanak a Szentírás ún. „pasztorális leveleiből” (Tim 1, 2, és Titusz) azok a helyek, amelyek a püspök és a pap jellemével és magánéletével kapcsolatban a természetes erények alapvető fontosságát hangsúlyozzák. Az egyházi személyektől ezeket a természetes jó tulajdonságokat követeli a Szentírás a fenti levelekben: „Kifogás-

talannak, egyszer nősültnek, józannak, megfontoltnak, tisztességesnek, vendégszeretőnek, tanításra termettnak kell lennie. Ne legyen iszákos vagy erőszakoskodó, hanem megértő, ne veszekedő vagy kapzsi. Saját házában legyen jó gazda, aki gyermekeit fegyelemre és teljes tisztességre fogja. Aki ugyanis tulajdon házában nem jó gazda, hogyan is tudná gondját viselni Isten egyházának... Ki kell előbb próbálni őket, és csak akkor szolgáljanak, ha kifogástalanok... Az Úr szolgálja ne veszekedjék, inkább legyen barátságos, tanításra kész és türelmes... Magad járj elő jó példával mindenben, a tanításban légy kifogástalan és komoly. Szavad legyen józan és feddhetetlen”. A Biblia szerint tehát ilyen természetes erényekkel kell rendelkeznie annak, aki az Egyház hiteles szolgálja akar lenni. Valószínűleg erre utal a kalocsa-kecskeméti zsinat egyik rendelkezése, amikor megköveteli, hogy az Isten emberének élete „általános erényekre épüljön”. Erre utalhat a Szeged-Csanádi egyházmegye zsinati könyvének az az ajánlása is, hogy „hasznos lenne, ha a szemináriumi nevelés idején ismét visszaállítanák az ún. papi jellemtant, amely a pap egyéniségét és személyiségét a papi mivolt szempontjából tárgyalja”. Sajnálattal látom, hogy a papnevelésről (Optatum totius) szóló zsinati dekrétumban egyetlen szentírási hivatkozás és jegyzet sincs, a papi szolgálatról és életről szóló dekrétum (Presbyterorum ordinis) pedig, bár bőségesen idézi a Bibliát, mintha tudatosan kerülné a fent említett pasztorális levelekből azokat a helyeket, amelyek a „gratia supponit naturam- a kegyelem a természetre épít” elvnek a fontosságát hangsúlyozzák mint a pap kegyelmi életének az alapját.

Befejezésül, azt gondolom, hogy a mondottakkal kapcsolatban pro és kontra állást foglaló olvasók elfogadják annak a példabeszédnek a tanulságát, amelyet a szeged-csanádi megyéspüspök a zsinatot befejező prédikációjának a végén elmondott:

Hatalmas erdőtüz pusztít. Az állatok összefutnak, valamit tenni kellene. Akkor egy kicsiny madár elmegy, fog a csőrébe egy cseppnyi vizet, hozza a tűzhöz és lepottyantja. Ugyan mit jelent ez? TÖLEM ENNYI TELLET, TI IS TEGYÉTEK MEG AZT, AMI TÖLETEK TELIK.

Irodalom:

- A Kalocsa- Kecskeméti Főegyházmegye Szinódusi Könyve, Kalocsa, 2000.
 A Szabadkai Egyházmegye Zsinati Könyve, Szabadka, 2006.
 A Szabadkai Egyházmegye Törvénykönyve, Szabadka, 2007.
 A Szeged- Csanádi Egyházmegyei Zsinat Könyve, Szeged, 1995.
 A II. Vatikáni Zsinat Tanítása (A zsinati döntések magyarázata és okmányai), szerk. Dr. Cserháti József és Dr. Fábíán Árpád, Szent István Társulat, Budapest, 1975.
 Erdő Péter, Egyházjog. Szent István Társulat, Budapest, 1991.
 Julius Morel, Radikális Egyházreform (A katolikus egyház válsága az 1950-től napjainkig tartó időszakban, megújulásra ösztönző tények és vallásszociológiai elemzések), Balassi Kiadó, Budapest, 2007.
 Ökumené (Ökumenikus negyedéves folyóirat), Budapest, 2009/2.
 Vajdasági Pax Romana Almanach (1992-2000), szerk. Hegedűs Antal), Logos, Tóthfalva, 2001.